
Tomáš Princ: Chci odhalovat rozmanitost

Tomáš Princ: Chci odhalovat rozmanitost

Tomáš Princ (1985) pochází z Prahy. Na FHS absolvoval bakalářský obor Studium humanitní vzdělanosti. Po studiu působil jako dobrovolník v Keni a v Jižní Koreji. Pracuje jako fotograf na volné noze a za svůj blog Humans of Prague získal letos cenu Magnesia Litera.

Nejdřív bych se vás chtěla zeptat, jak jste si vůbec vybral FHS?

Už od mládí jsem fotografoval a natáčel, a tak jsem na střední škole dlouho přemýšlel, že bych šel na FAMU. Tehdy mě zajímal hlavně film. Nikdy jsem ale nebyl úplně spokojený s tím, co jsem měl v té době jako své dílo, které bych mohl předvést, takže jsem se tam nakonec ani nepřihlásil. Místo toho jsem šel na Vyšší odbornou školu publicistiky, kde byla i televizní specializace a učil tam český dokumentarista Jan Špáta. Na publicistice jsem se dostal k tomu, že jsem ve volném čase četl různé společenskovední knížky, ze střední průmyslové školy jsem totiž neměl základ v humanitních oborech. Sice jsem věděl, že profesně budu pořád směřovat k vizuálním médiím – k fotografii nebo k filmu, ale chtěl jsem si ještě doplnit to humanitní vzdělání, a tak jsem si v roce 2007 dal přihlášku na FHS.

Takže jste sem už přišel s nějakou určitější představou, co byste se tu rád naučil a dozvěděl? Které předměty vás zajímaly nejvíc?

Věděl jsem, že tu budu během studia číst knížky, které sám rád čtu ve volném čase, takže mě to bude naplňovat. Před FHS pro mě byla přelomová knížka *Víc než nic* od Roberta Wrighta, který přistupuje k dějinám z evolučního hlediska. Na začátku jsem proto chodil na předměty jako třeba *Evoluční psychologie*, které se tím evolučním přístupem zabývaly. Hodně důležitý byl pro mě také *Proseminář k interpretaci textu* s Jaromírem Murgašem. Vždycky jsme rozebírali nějaký odstavec a šli po jeho smyslu. Ten seminář mi otevřel oči, co se týče práce s textem a jeho porozumění, což pokládám za jako jednu z hlavních věcí, které jsem se tady přiučil.

Bylo tu něco, s čím jste měl ve studiu problémy?

To asi nemůžu říct... Opakoval jsem snad jen *Úvod do historie*. Jedno léto jsem potom strávil učením se na státnice z *Evropských dějin v kontextech*, kterých jsem se hodně bál, ale nakonec jsem to zvládl za jedna. Pamatuju si, jak mě to léto tehdy štvalo, že všichni někam jezdí, zatímco já poctivě seděl nad knihami. Beru to ale tak, že to k tomu studiu patřilo. Týden po státnicích jsem pak vyrazil do Říma.

Trochu mě ale mrzí, že jak si tu člověk zapisuje většinu předmětů sám, tak se málokdy potká na více předmětech se stejnými spolužáky. Z doby, kdy jsem tu studoval, proto ani neznám moc lidí. Někaké možnosti setkávání tu byly, třeba cestovatelské přednášky V trapu nebo filmový klub, ale stejně jsem to vnímal jako deficit.

Psal jste bakalářskou práci o žitém prostoru dětí z cikánské osady pod Letanovským mlýnem, kde jste prováděl terénní výzkum – jaký to pro vás byl zážitek?

Protože mě bavila vizuální média, začal jsem si i tady časem hledat cestu, která by mohla skloubit tento můj zájem se studiem, a našel jsem si obor vizuální antropologie. Četl jsem různé výzkumy, které využívaly vizuální metody, a chodil jsem tu na předměty Vizuální sociologie a antropologie. Pak jsme s panem Skripnikem jeli na Slovensko do osady, kde před lety prováděl nějaký výzkum. Já jsem nechtěl dělat nutně výzkum o Romech, to je v antropologii takové klišé, ale nějak to vyplynulo přes kontakty pana Skripnika.

Byla to zajímavá zkušenost, protože jsem díky tomuto výzkumu měl možnost nahlédnout do pro mě neobvyklého prostředí, a bylo to důležité i z hlediska blogu Humans of Prague, který dneska dělám. Využíval jsem tam metodu zvanou photo-voice, kdy jsem dětem rozdával foťáky na jedno použití a oni potom fotily různá místa, která jsou pro ně důležitá. Já jsem pak s nimi o těch fotkách mluvil a nechal je k nim napsat popisky. Ta myšlenka dát někomu prostor k vyjádření je pro mě dodnes důležitá a dál ji využívám ve své práci.

Jak jste se dostal k tomu, že vytvoříte obdobu Humans of New York?

Myslím, že to začalo tím, jak mě na publicistice učil Jan Špáta. Ten v šedesátých a na konci osmdesátých let natočil dva anketní filmy, ve kterých chodil po Československu a ptal se na ulicích lidí, jaké je jejich největší přání. Zaujala mě jeho metoda a také mě hodně ovlivnil svým humanistickým přístupem ke svým filmům i k jejich hrdinům.

Pro to, abych vůbec mohl na ulici někoho oslovovat, pro mě byla důležitá i zkušenost z dobrovolnické činnosti. Dostal jsem se díky tomu do kontaktu s různými lidmi. Po bakalářském studiu jsem byl tři měsíce v Keni a před tím jsem tři měsíce učil angličtinu na jedné venkovské střední škole v Jižní Koreji. Ještě pár let před tím bych cizí lidi na ulici oslovovat nedokázal. Dodnes myslím, že to není snadné, cítím to pokaždé, než na ulici k někomu vykročím.

Dalším zdrojem inspirace byly ty antropologické výzkumy a bakalářská práce. Myšlenka dát hlas někomu, kdo třeba není tolik slyšet, a nějak zaznamenat to, jak vnímá své okolí nebo jak přemýšlí o světě a o svém životě, to byl druhý motiv. Ten se pak spojil ještě s tím, že jsem rád fotografoval a rád se procházel po městě. Nakonec jsem zvolil formát blogu Humans of New York. Ten mi poskytl inspiraci pro tu samotnou formu, která je postavená na portrétní fotografii a citátu člověka.

Čtete i ostatní blogy Humans of... ?

Občas si je přečtu, hlavně ten newyorský, který považuji za nejzdařilejší. Ono jich není zase tolik. Tedy jsou jich stovky, ale málokterý je vydařený.

A jaké rozdíly mezi nimi může čtenář zaznamenat? Je tam něco, co do nich vnáší specificky ten autor?

Myslím, že ano. Přestože ty texty působí jako monolog nějakého člověka, tak všechny vznikají v dialogu. Já pak z toho své otázky v rámci editace odstráním, aby ten na sebe plynule navazoval, ale vždycky je za tím dialog, takže se tam hodně projeví to, jakým způsobem se tazatel ptá a kam ten rozhovor směřuje. V tom právě ty méně zdařilé blogy tohoto typu selhávají. Jejich autoři se mnohdy nedokáží ptát a následně pracovat s textem tak, aby říkal něco nového a zajímavého.

Stává se vám, že některé rozhovory z nějakého důvodu nepublikujete?

Ano. Tím, že se s těmi lidmi setkávám na ulici, tak často spěchají, nebo je jejich čas nějak omezený. Ne vždy se během pěti, deseti minut podaří dostat k tomu, kdy lidé opravdu mluví o své zkušenosti, a ne o takových těch věcech, co se dnes říkají. Někdy je to první věc, co člověk pronese, kde si řeknu, tohle je něco, co jsem za ty stovky rozhovorů ještě od nikoho jiného neslyšel. S některými lidmi ale mluví o komplexnějších tématech či zkušenostech, takže to to trvá déle. Druhá věc je, že o nějakých věcech se ve společnosti mluví nějakým způsobem, takže když se s lidmi bavím o jejich životních zkušenostech, tak se nutně podobají zkušenostem jiných lidí. A ne každý má schopnost svou zkušenost popsat slovy. Takže jsem vždy rád za dobré vyprávěče.

A jak dokážete odlišit vlastní zkušenost člověka od těch běžných řečí?

Asi podle toho, co od těch lidí slýchám. Když řeknou v podstatě stejnými slovy to, co já už slyšel třeba stokrát předtím, tak se pak snažím buď přejít k jinému tématu, nebo jít ještě víc do hloubky, doptávat se na to konkrétní z jejich zkušenosti.

Takhle to vypadá, že byt' jste hodně v pozadí, tak je ten váš autorský vklad nakonec docela velký.

Myslím, že ano, což považuji za hodně důležité. Možná bych na to měl v rámci svého blogu víc upozorňovat. U jakéhokoli textu je dobré, když si je čtenář vědom toho, co za ním stojí. Možná až budu publikovat poslední příběh, tak ukážu metodu, jakou ty texty vznikají. Tohle si u fotografie nebo třeba u filmu lidé do nějaké doby neuvědomovali a považovali je prostě za zachycení reality. Je dobré upozorňovat na to, že jak u fotografie, tak i u textu je vždycky někdo, kdo zmáčkne spoušť nebo kdo dává ten text nějakým způsobem dohromady. Už jen tím, jaký úryvek z daného rozhovoru vybere. Není to tak, že bych prostě jen zachytil realitu, ale je tam nějaký můj vklad, můj pohled, jde to skrze mě.

Jak byste rád, aby Humans of Prague působili na čtenáře jako celek?

Asi bych rád, aby představovali takovou mozaiku. Aby to působilo rozmanitě. Proto jsem mluvil o tom, že chci, aby lidé mluvili konkrétně o té své zkušenosti. Je pro mě důležité, abych odhaloval rozmanitost toho, jak lidé prožívají jiné věci nebo jak podobné věci prožívají na základě svých předešlých zkušeností jinak a jinak o nich přemýšlejí. Tahle rozmanitost je něco, co se snažím zachytit a co je pro mě samotného na tom nejzajímavější. Rád bych, aby to celek mého blogu nějak odrážel.

Je pro mě důležité, aby to nebyla stránka, kde lidem se líbí nějaký světonázor a ty další příběhy budou už jen potvrzovat, jak to oni vidí. Mám pocit, že se to tak dnes v různých médiích děje. Jsou názorově ukotvená a lidé je čtou a potvrzují si svůj pohled na dění. Nerad bych, aby to, co se snažím vytvářet, zapadlo do stejné kategorie. Chci, aby to odhalovalo tu jinakost a rozmanitost, aby čtenáři četli něco, s čím třeba sami nesouhlasí, ale co ukazuje zkušenost druhého člověka. Občas čtu komentáře, které naznačují, že to někteří lidé čtou jako nějaké motivační příběhy ze života, aby se inspirovali. Proti tomu nic nemám a jsem rád, když se něco takového stane, ale rozhodně to není něco, na co bych při tvorbě toho

blogu myslel. Jde mi o to věrně zachytit nějaký fragment ze života člověka a ten pak někdy může působit depresivně nebo skličujícím dojmem, ale bude odrážet, jak se ten člověk v nějakou chvíli cítil a jak mi svou zkušenost vypověděl.

Myslíte, že vás práce na blogu Humans of Prague nějak změnila?

Určitě mě nějakým způsobem změnila, protože se díky tomu setkávám s mnoha různými lidmi. Třeba na základní škole člověk potkává lidi, kteří potom v rámci dalšího vzdělání jdou úplně jiným směrem. Když koukám na své vrstevníky, tak mám pocit, že s věkem se člověk čím dál víc uzavírá do nějaké své bubliny. Proto jsem rád, že mě ta práce nutí k tomu, že se každý týden setkávám s lidmi z různých sociálních skupin. Mám pocit, že mě to udržuje v rámci té společnosti otevřeného. Také to město i lidé v něm se mi zdají být víc familiární. I když si to neuvědomujeme, tak ve městě vlastně pořád potkáváme stejné lidi. A pak je to také velká škola jak v rámci práce s textem a vedení hovorů, tak i v rámci fotografie v práci s přirozeným světlem. V tom cítím, že jsem se za tři roky, co blog dělám, docela výrazně posunul.

Bc. Jana Fikejšová
31. 8. 2016